

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Dış ticaret türleri 3 bölümde sınıflandırılmaktadır:

*İthalat

*İhracat

*Transit Ticaret

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Dış Ticaret Teorileri

- Klasik Dış Ticaret Teorileri

- *Mutlak Üstünlük Teorisi

- *Karşılaştırılmalı Üstünlükler Teorisi

- *Neoklasik Teoriler

- Modern Dış Ticaret Teorileri

- *Faktör Donatımı (Heckscher-Ohlin) Teorisi

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Yeni Dış Ticaret Teorileri

- *Nitelikli iş gücü teorisi
- *Ölçek ekonomileri teorisi
- *Teknoloji açığı teorisi
- *Ürün dönemleri teorisi

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Türkiye’de dış ticaretin gelişimi

*1923-1930 Dönemi

Savaş sonrası yeniden yapılanma çalışmaları olmuştur.

İzmir iktisat kongresi yapılmıştır.

İhracatta tarım ve sanayi ürünleri dengesizliği görülmektedir.

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Türkiye'de dış ticaretin gelişimi

*1930-1950 Dönemi

Korumacı ve müdahaleci bir politika izlenmiştir.

1933-1938 hızlı sanayileşme, 5 yıllık kalkınma planları uygulanmıştır.

Kamu yapılanması kapsamında Takas LTD. ŞTİ. ve 1941'de Ticari TediyeTeleri Tanzim Komitesi kurulmuştur.

Devalüasyon yapılmıştır.

1947 de Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu(IMF), Avrupa Ekonomik İş Birliği Örgütü (OEEC) ve Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasına taraf olunmuş ve 1949 yılında yeni bir Gümrük Kanunu yürürlüğe konmuştur.

DİŞ TİCARET NEDİR? DİŞ TİCARET TÜRRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Türkiye'de Dış Ticaretin Gelişimi

- *1950-1960 Dönemi

- Liberal politikalar izlenmiştir.

- Dış ticaret açığı sürekli olarak yükselmiştir.

- Tarıma dayalı ihracat devam etmiştir.

- *1960-1970 Dönemi

- 5 yıllık planlar uygulanmaya devam etmiştir.

- AET ile 'ortaklık anlaşması' imzalanmıştır.

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Türkiye'de Dış Ticaretin Gelişimi

- *1970-1980 Dönemi

- Vergi iadesi uygulamaları, sabit kur politikaları uygulanmıştır.

- Kıbrıs Barış Harekatı sonrası uygulanan ABD ambargo etkili olmuştur.

- 5 yıllık kalkınma planı uygulamasına devam edilmiştir.

- İhracatta tarım ürünlerinin payının kısmen azaldığı görülmüştür.

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Türkiye’de Dış Ticaretin Gelişimi

- *1980-1990 Dönemi

- İthal ikamesinde dayalı sanayi üretimi terk edilmiş, ihracata dayalı sanayileşme benimsenmiştir.

- Devalüasyon yapılmış, dalgalı kur sistemine geçilmiştir.

- Türk Exim Bank kurulmuştur.

- Tarım ürünleri yüzdesi azalmaya devam etmiş, sanayi ürünleri artmıştır.

DİŞ TİCARET NEDİR? DİŞ TİCARET TÜRRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

■ Türkiye'de Dış Ticaretin Gelişimi

*1990-2000 Dönemi

Ekonomide yaşanan durgunluk ve 1994 Krizi yaşanmıştır.

1995'den sonra Dünya Ticaret Örgütüne üye olunurken, 1.1.1996 dan itibaren de AB ile gümrük birliğine gidilmesi karara bağlanmıştır.

1999 depremi ekonomide küçülmeye neden olmuştur.

Euro aleyhinde yaşanan gelişmeler ve ham petrol fiyatlarında artış sebebiyle dünya genelinde sıkıntılı bir süreç yaşanmıştır.

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Türkiye’de Dış Ticaretin Gelişimi

- *2000-2015 Dönemi

- 11 Eylül (2001) saldırıları ile küresel bir ekonomik yavaşlama olmuştur.

- 2004 yılında “ihracat stratejik planı yürürlüğe konmuştur.

- İhracatta önemli artışlar gözlenirken, ithalatın da arttığı görülmektedir.

- 2000 yılından sonra turizm gelirleri, net doğrudan yabancı yatırım ve portföy yatırımında da çok önemli artışlar yaşanmıştır.

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Uluslararası pazarlara giriş yöntemleri

Pazara giriş şeklini etkileyen unsurlar başlıca şunlardır:

- ☐ İşletmelerin Amaç ve Hedefleri
- ☐ Girilecek Ülkedeki Siyasi, Ekonomik ve Yasal çevre
- ☐ Kaynaklar
- ☐ Pazar Potansiyeli
- ☐ Rekabet Çevresi
- ☐ Ürün Karakteristiği
- ☐ Yönetimin Odaklandığı Konular

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Uluslararası pazarlara giriş yöntemleri

Küreselleşmenin başlıca nedenleri olarak;

- ☐ iç pazarların durgunluğu,
- ☐ ülke içinde hükümet sınırlamaları veya dış pazarlara açılmaya verilen teşvikler,
- ☐ dış ülkelerde yabancılara konulan ticari engellerin gitgide azalması ve
- ☐ pazarların globalleşme eğilimi sayılabilir.

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Uluslararası pazarlara giriş yöntemleri

Uluslararası pazarlara girişte şu yöntemler kullanılabilir:

- **1. Doğrudan (Direkt) İhracat**

Doğrudan ihracatta ihracatçı, hiçbir aracı kullanmayarak tüm ihracat işlemlerini kendisi yapar

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Uluslararası pazarlara giriş yöntemleri

- **2. Dolaylı (Endirekt) İhracat**

İhracat yapmak isteyen, ancak gerekli personel ve kaynağı olmayan şirketler, komisyoncular, acenteler, SDŞ (Sektörel Dış Ticaret Şirketleri), DTŞ (Dış Ticaret Şirketleri), lokal alım ofisleri vasıtasıyla ihracat yapabilir. Bunların değişik ülkelere ihracat konusunda gerekli deneyimleri ve altyapıları mevcuttur.

İhracatçının seçebileceği diğer pazara giriş yolları şunlardır: Ortak yatırım, lisans kullanımı ve yerinde (off-shore) üretim.

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Uluslararası pazarlara giriş yöntemleri

- **3. Ortak Yatırım (Joint Venture)**

İhracatçı firma ile ithalatçı firma arasındaki hisse, teknoloji transferi, yatırım, üretim ve pazarlama alanlarından biri veya birkaçının söz konusu olduğu bir ortaklık anlaşmasıdır. Bu tip anlaşmalar maliyeti yaymakta, riski azaltmakta, pazar hakkındaki bilgi ve detayları öğrenmeye olanak sağlamakta ve böylece pazara girişi kolaylaştırmaktadır.

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Uluslararası pazarlara giriş yöntemleri

- **4. Lisans Anlaşmaları (Licensing)**

Bir firma sahip olduğu teknolojik know-how, tasarım ve fikrî mülkiyet hakkını, bir sözleşmeye bağlı olarak yabancı bir firmaya, bir ödeme şekli veya telif karşılığında devredebilir.

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Uluslararası pazarlara giriş yöntemleri

- **5. İhracat Konsorsiyumları SDŞ (Sektörel Dış Ticaret Şirketleri Modeli)**

KOBİ'lerin birleşerek ihracat amacıyla bir konsorsiyum kurması ve ihracatın bu konsorsiyum tarafından gerçekleştirilmesi pazara girişte yararlı bir yöntem olarak görülmektedir. SDŞ (Sektörel Dış Ticaret Şirketleri), Türkiye'deki KOBİ'lerin ihracata yönelik faaliyetlerinde gönüllü olarak sermayelerini, bilgilerini, üretimlerini ve tecrübelerini bir araya getirerek ölçek ekonomisinin sağladığı avantajlara sahip olunmasını destekleyici bir modeldir.

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Uluslararası pazarlara giriş yöntemleri
- **6. Dış Ticaret Sermaye Şirketleri**

İhracata yönelik pazarlamada bir örgütlenme biçimi olarak Türkiye'de ilk olarak 'Dış Ticaret Sermaye Şirketleri' bir model olarak benimsenmiş ve 1980 yılında resmî olarak uygulamaya konularak devletçe de desteklenmiştir.

Söz konusu karar hükümleri, imalatçı olmayan, ancak dış pazarlamada ihtisaslaşmış ihracatçı sermaye şirketleri eliyle ihracatın geliştirilmesi ve artırılması esaslarını düzenlemektedir. Geçmişte KOBİ'lerin ürünlerini yoğun bir şekilde pazarlama girişiminde bulunan Dış Ticaret Sermaye Şirketleri günümüzde kendi holdinglerine bağlı şirketlerin ürünlerini pazarlamaya ağırlık vermekle birlikte bazıları hâlen KOBİ'lere yönelik faaliyetlerini sürdürmektedir. Türkiye'de Dış Ticaret Sermaye şirketlerinin yanı sıra çok sayıda Dış Ticaret Pazarlama şirketi ihracatta aracı şirket olarak dış pazarlara ihracat yapmaktadır.

DİŞ TİCARET NEDİR? DİŞ TİCARET TÜRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Dış Ticaret Politikaları

- Dış ticaret politikası, hükümetlerin ülke ticaretini sınırlandırmak ya da özendirmek amacıyla yaptığı düzenlemeleri konu almaktadır. Dış ticaret politikasını, “ülkenin dış ticaretini, belirlenen hedefler doğrultusunda düzenlemek amacıyla alınan önlemler bütünü” şeklinde de tanımlayabiliriz.

Dış ticaret politikası, serbest dış ticaret politikası ve koruyucu dış ticaret politikası olmak üzere” iki dala ayrılır.

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Dış Ticaret Politikaları ve Araçları
- **Gümrük tarifeleri:** Devletin, belirli amaçları elde etmek için dış ticarete müdahale etmeden en çok kullandığı araçlardan en başta geleni gümrük tarifeleridir. Malların, ülke sınırlarından geçişi sırasında alınan vergilerdir. Tarifelerin ekonomi üzerindeki etkileri, fiyat mekanizmasının işleyişine dayanır.
- **Tarife dışı araçlar:** Gümrük tarifelerinin dışında genellikle döviz çıkışına yol açan işlemleri kısıtlamak için hükümetin tek taraflı kararı ile konulan müdahale önlemleridir. Sayıları pek çoktur, bazıları şu şekildedir :

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Dış Ticaret Politikaları ve Araçları
- **Miktar kısıtlamaları:** Devletin ithalatı doğrudan doğruya belirli miktarla sınırlandırmasına dayanan uygulamaları kapsar. Bunlar, ithalat kotaları, yasaklamalar ve döviz kontrolü gibi önlemlerdir. Fiyat mekanizmasını kaldırıp yerine hükümet yetkililerinin kararlarını geçirdikleri için, kaynak dağılımı açısından oldukça sakıncalı sonuçlar doğurabilirler.
- **Tarife benzeri faktörler:** Bunlar da gümrük tarifeleri gibi ithalatı pahalı yapıp yerli üretimin karlılığını artıran, yani fiyat mekanizması yoluyla serbest ticarete müdahale niteliğinde olan önlemlerdir.

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Dış Ticaret Politikaları
- **Görünmez engeller:** Bu önlemler devletin halk sağlığı veya kamu güvenliği gibi nedenlerle çıkartmış olduğu idari, teknik düzenleme veya standartları kapsar. Her ne kadar konuluş amaçları farklı olsa da dış ticareti sınırlandırdıkça ölçüde bir tür dış ticaret engeli niteliği taşırlar.
- **“Gönüllü” ihracat kısıtlamaları:** Bunlar ithalatçı ülkenin piyasasını bozduğu gerekçesi ile üretici ülkelerin mal ihracını sınırlandırmaya yönelik kotadır. İthalat kotalarından farkları, ithalatçı ve ihracatçı ülkeler arasında anlaşmaya dayanması ve karşı tarafın ihracatı üzerine konulmuş olmalarıdır. Bunlara aynı zamanda ihracat kotaları da denir.

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Dış Ticaret Politikaları ve Araçları
- **İhracatın özendirilmesi:** Dış ticaret politikası araçları, her zaman ithalatın sınırlandırılmasına yönelik olmaz. Amaç, bazen ihracatın ya da genel olarak döviz kazandırıcı işlemlerin özendirilmesi olabilir.
- **Bağlı ticaret:** Döviz tasarrufu sağlamak, serbest dövizle satılamayan düşük kaliteli yerli üretimin ihracatını gerçekleştirebilmek, yabancı sermaye yoluyla büyük sanayi tesisleri kurmak gibi nedenlerle “bağlı ticaret”e başvurulabilir. Bu tür ticaret çoğunlukla ülkeler arası anlaşmalara dayanır ve taraflardan birisi devlet kuruluşu niteliğindedir. Eskiden sadece takas ve kliringden oluşan bağlı ticaret, günümüzde karşı –satın alım, geri-satın alım, dengeleme (ofset) gibi değişik yöntemleri de kapsayacak biçimde genişletilmiştir.

DİŞ TİCARET NEDİR? DİŞ TİCARET TÜRRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

■ Türkiye'nin Dış Ticaret Politikaları

Türkiye'ye baktığımızda, son 10 yılda 737 milyar dolarlık kümülatif dış ticaret açığı verdiğimizizi görmekteyiz. Kırılganlık oluşturunuc ve dış kaynak ihtiyacı üreten bir faktörle karşı karşıyayız.

En nihayetinde; Türkiye'nin ticaret stratejileri en çok dış ticaret açığı ve fazlası verilen ülkeler bazında yapılmalı olduğunu söyleyebiliriz.

DİŞ TİCARET NEDİR? DİŞ TİCARET TÜRRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

- Türkiye'nin Dış Ticaret Politikaları
- İhracat verilerine değinecek olursak;

Tablo-1'de görüleceğı üzere AB'ye ihracatımızın yıllar itibariyle yüzde payları yüzde 40-45 civarında. 2015'de 100 birim ihracatın yüzde 44.5'unu 28 AB ülkesine yapmış durumdayız.

Tablo-1

	2015	2014	2013
Avrupa Birliğı	44,5	43,5	41,5

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

■ Türkiye'nin Dış Ticaret Politikaları

Diğer ülkelere yaptığımız ihracat rakamları da Tablo-2'de yer almaktadır. Yakın ve Ortadoğu ve diğer Asya ülkelerine yapılan ihracatımızın toplam ihracatımızdaki payı yüzde 38.8'dir.

Tablo-2

Ülke grubu	2015	2014	2013
Toplam	100	100	100
A-Avrupa Birliği (AB 28)	44,5	43,5	41,5
B-Türkiye Serbest Bölgeleri	1,3	1,4	1,6
C-Diğer ülkeler	54,2	55,1	56,9
1-Diğer Avrupa (AB Hariç)	9,8	9,6	9,4
2-Kuzey Afrika	5,9	6,2	6,6
3-Diğer Afrika	2,7	2,5	2,7
4-Kuzey Amerika	4,9	4,6	4,3
5-Orta Amerika ve Karayipler	0,6	0,6	0,7
6-Güney Amerika	0,9	1,2	1,4
7-Yakın ve Orta Doğu	21,6	22,5	23,4
8-Diğer Asya	7,2	7,4	7,9
9-Avustralya ve Yeni Zelanda	0,4	0,4	0,4
10-Diğer Ülke ve Bölgeler	0,1	0,1	0,1

DİŞ TİCARET NEDİR? DİŞ TİCARET TÜRRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

■ Türkiye'nin Dış Ticaret Politikaları

Türkiye'nin 28 AB ülkesinden yapılan ithalatın yılar itibariyle yüzde dağılımı Tablo-3'de yer almaktadır.

Tablo-3

Ülke grubu	2015	2014	2013
Avrupa Birliği	38,0	36,7	36,7

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

■ Türkiye'nin Dış Ticaret Politikaları

Diğer ülkelerden yapılan ithalatın yüzde dağılımı tablo-4'de yer almaktadır.

Tablo-4

Ülke grubu	2015	2014	2013
Toplam	100	100	100
A-Avrupa Birliği (AB 28)	38,0	36,7	36,7
B-Türkiye Serbest Bölgeleri	0,6	0,5	0,5
C-Diğer ülkeler	61,4	62,8	62,8
1-Diğer Avrupa (AB Hariç)	13,6	15,0	16,4
2-Kuzey Afrika	1,5	1,4	1,4
3-Diğer Afrika	1,0	1,0	1,0
4-Kuzey Amerika	5,8	5,7	5,5
5-Orta Amerika ve Karayipler	0,5	0,5	0,5
6-Güney Amerika	1,8	1,6	1,5
7-Yakın ve Orta Doğu	6,6	8,5	8,8
8-Diğer Asya	25,7	23,2	21,7
9-Avustralya ve Yeni Zelanda	0,3	0,3	0,5
10-Diğer Ülke ve Bölgeler	4,7	5,6	5,3

DIŞ TİCARET NEDİR? DIŞ TİCARET TÜRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

■ Türkiye'nin Dış Ticaret Politikaları

Sırasıyla, Çin ve Rusya ile olan Dış Ticaretimiz,

Tablo-5

Yıl/Bin Dolar	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
2013	3.600,90	24.685,90	-21.085,00	28.286,80
2014	2.862,00	24.918,20	-22.056,30	27.780,20
2015	2.415,10	24.864,30	-22.449,30	27.279,30

Tablo-6

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2013	6.964.209	25.064.214	32.028.423	-18.100.004
2014	5.943.014	25.293.392	31.239.105	-19.347.679
2015	3.588.657	20.401.756	23.990.413	-16.813.099

DİŞ TİCARET NEDİR? DİŞ TİCARET TÜRRLERİ VE TEORİLERİ NELERDİR?

■ Türkiye'nin Dış Ticaret Politikaları

Türkiye'nin 1980 yılından bu yana uygulamaya başladığı ihracata dayalı sanayileşme politikalarının başarılı olabilmesi, üretim ve sanayi yapısının yatırım malı ve ara malı üreten bir yapıya dönüştürülmesine ve sanayileşmenin bu yönde geliştirilmesine bağlı bulunmaktadır. Bu durumda, Türkiye ithal ettiği yatırım malı ve ara malına dayalı ihracat yerine, Türkiye'de üretilen yatırım malı ve ara malına dayalı ihracat olanağına kavuşmuş olacak, böylece dış ticaret fazlası veren bir ülke konumuna gelebilecektir. Bu gelişim ve değişimin gerçekleştirilememesi durumunda, Türkiye'nin dış ticaret açıklarının devam etmesi kaçınılmaz gözükmektedir. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye'nin yatırım malı ve ara malı üreten sanayi politikalarına ağırlık ve öncelik vermesi önem arz etmektedir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ Türkiye’de ihracat 24 farklı başlık altında toplanmıştır:

*Konfeksiyon *Tekstil *Deri *Halı *Yaş Meyve Sebze *Hububat

*Canlı Hayvan *Ağaç *Maden *Elektrik-Elektronik

*Demir ve Demir Dışı Materyaller *Kimyevi Maddeler *Çimento

*Zeytin-Zeytinyağı *Kuru Meyveler *Taşıt Araçları *Tütün *Fındık

*Meyve Sebze Mamülleri *Süs Bitkileri ve Mamülleri

*Makine ve Aksamları *Değerli Maden ve Mücevherler *Demir Çelik

*Gemi ve Yat

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Konsinye İhracat

- *Bu ihracat şeklinde başvurular ilgili İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine yapılır.
- *Onaylanan gümrük beyannamelerinin 30 gün içinde gümrük idarelerine sunulması gerekir.
- *Konsinye olarak gönderilen malın ihraç tarihinden itibaren bir yıl içinde kesin satışının yapılması gerekir. Haklı ve zorunlu nedenler olması durumunda süre iki yıl daha uzatılabilir.
- *Malın, ihraç izin süresi içinde satılamaması halinde, malın gümrük mevzuatı çerçevesinde yurda getirilmesi gerekir.

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Bedelsiz İhracat

*Karşılığında yurt dışından bir ödeme yapılmaksızın, yurt dışına mal çıkarılmasıdır.

*Bedelsiz ihracat yoluyla yurt dışına çıkarılacak eşya için 2008/12 sayılı Tebliğ'in ekinde yer alan "Bedelsiz İhracat Formu" kullanılır.

*Söz konusu satış faturasının bir nüshası veya satıcı onaylı bir örneği, Türkiye İstatistik Kurumuna gönderilmesini teminen, ilgili gümrük idaresince Gümrük Müsteşarlığına teslim edilir.

*Kanun, kararname ve uluslararası anlaşmalarla ihracı yasaklanmış olan malların bedelsiz ihracatına izin verilmez. (Ön izin ile ihraç edilenler hariç)

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Ticari Kiralama Yoluyla Yapılan İhracat

*Gümrük mevzuatı hükümlerine tabidir.

Transit Rejimi

*Türkiye içerisinde kullanıma dahil olmayacak, serbest dolaşıma girmemiş ürünlerin, ithalat vergileri ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın, gümrük gözetimi altında, Türkiye Gümrük Bölgesi içindeki bir noktadan diğerine taşınması aşamasında uygulanan gümrük rejimine verilen isimdir.

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Sınır Ticareti Merkezleri

* Sınır ticaret merkezi (STM), ülkemizin yaşam standartlarının düşük ve işsizliğin ciddi boyutlarda olduğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu coğrafi bölgelerinde, ekonomik, sınai ve ticari faaliyetlere ivme kazandırılması, bölgedeki esnaf ve tacirler için komşu ülkelere ticaret merkezleri vasıtasıyla ticaret yapılarak ihracatın arttırılması ve vergi kolaylıkları sağlanarak il ihtiyaçları dahiline ithalat yapılması imkanı veren münhasır bir ticaret modelidir.

Ön İzne Bağlı İhracat

*İhracı uluslararası anlaşma, kanun, kararname ve ilgili mevzuat uyarınca belli bir merciin ön iznine bağlı malların ihracında, ön izin alınması ile gerçekleşen ihracattır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Kayda Bağlı İhracat

*İhracı kayda bağlı mallar, Müsteşarlıkça yayımlanacak Tebliğ ile belirlenir. Kayda Bağlı Mallar listesi kapsamındaki malların ihracından önce gümrük beyannamelerinin İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğince kayda alınması gerekir.

İthal Edilmiş Malın İhracı

*Gümrük mevzuatı çerçevesinde serbest dolaşıma girmiş yeni veya kullanılmış malın ihracı genel esaslar çerçevesinde yapılır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Serbest Bölgelere Yapılacak İhracat

*Serbest bölgelerde faaliyette bulunmak için öncelikle faaliyet ruhsatının alınması gerekmektedir. Bu ruhsat Ekonomi Bakanlığı Serbest Bölgeler ve Yurt Dışı Yatırımlar Genel Müdürlüğü tarafından verilmektedir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

İthalat İşlemleri

İthalat işlemi ; ithalatı serbest olan bir malın ithalat ve gümrük mevzuatına uygun olarak ithalatının yapılması, ithalat bedelinin ise **kambiyo mevzuatına** göre transfer edilmesi işlemine denir.

İthalat işlemleri döviz transferi yapıp yapılmamasına göre isimlendirilir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

İthalat İşlemleri

Bedelli ithalat; (ithalat rejimleri kapsamında olup) ithal edilen malların bedellerinin ithalattaki ödeme şekillerinden biriyle yurt dışına döviz transferi yapılarak gerçekleştirilen ithalattır.

Bedelsiz ithalat; (gümrük mevzuatı kapsamında olup) ithal edilen malların bedellerinin yurt dışında kazanılan dövizlerle karşılanarak yurt dışına herhangi bir döviz transferi yapılmadan gerçekleştirilen ithalattır.

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

İthalat İşlemleri

İşlemler sırasıyla şu şekilde gerçekleşir:

- *İthalatçı, ihracatçı ile ticari zeminde buluşur.
- *İhracatçıdan proforma fatura alınır.
- *Proforma fatura kabul edilirse, sözleşme düzenlenir ve sipariş formu düzenlenilerek sipariş verilir.
- *Ödeme biçimine göre ithalat bedeli bedeli kapatılır.
- *Vesaikler (belgeler) alınır.

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

İthalat İşlemleri

*İthalatın ödemesi vadeli ise Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu bankaya yatırılır.

*İthalata konu olan malların gelmesinden sonra nakliyecisi gümrüğe özet beyan girişı yapar.

*Nakliyeciden ordino (dış ticarete ise tüccarın gümrükteki malını teslim alabilmek için taşıyıcı firmadan yük konşimentosu karşılığında verilen havaledir) alınır.

*İlgili kurumlardan gerekli belgeler alınır ve gümrük müşavirliğine teslim edilir, ithalat konusu mallar gümrükten çekilir. Mallar serbest dolaşıma girer, kambiyo dosyası kapatılır.

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

İthalat İşlemleri

İthalatçı vasfına sahip olabilmek için :

*Tacirlik sıfatının kazanılması

*İlgili İthalatçı Birliği'ne üye olunması

*Vergi dairesinden mükellef kaydının alınması

*Özel anlaşmalarla yapılan, fuar ve sergi alanlarında perakende satışta yapılan, kitap ve diğer yayınlarda yapılan ithalatta vergi mükellefi olmak veya mükellef yazısı almaya gerek yoktur.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

İthalat İşlemleri

Ödeme yöntemlerine göre ithalat şöyle sınıflandırılabilir :

- *Mal karşılığı ithalat
- *Akreditifli ithalat
- *Belge karşılığı ithalat
- *Kredili ithalat
- *Geçici kabullü ithalat
- *Ankonsinyasyon ithalat
- *Bedelsiz İthalat

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

İthalat İşlemleri

İthalatta dikkat edilecek hususlar:

- *Gümrük mevzuatına hakim, gümrük müşavirleri ile çalışılmalı.
- *İthal edilecek ürüne uygulanabilecek gümrük rejimleri önceden araştırılmalıdır.
- *İthalata konu olan ürüne ilişkin bir belge alınması gerekiyor ise alınmalıdır.
- *İthalatı yapılacak ürünlerin başka kuruluşlar tarafından ithal edilip edilmediği araştırılmalıdır.
- *Vesaik mukabili, mal mukabili, kabul kredili ödeme şekilleri ile çalışılması tercih edilmelidir.
- *Yükleme yapılacak olan ülkeye ilişkin iletişim sağlanmalı, bir kontrolör olmalıdır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

İthalat İşlemleri

İthalat işlemlerinde başlıca finansman yöntemleri:

- *Aynı krediler ve aynı krediler kapsamındaki kabul kredili ödemelerde banka kredisinden faydalanabilirler.
- *İthal edecekleri makine ve ekipmanlar için leasing kuruluşlarından finansman sağlayabilirler.
- *İthalat akreditiflerine ait bir vesaik için post-finanmandan (yurt dışı kaynaklı nakit kredi) yararlanabilirler.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

İthalat İşlemleri

*Yurtdışındaki ihracat kredi ve veya ihracat kredisi garanti kuruluşlarından sağlanan ithalat (alıcı) kredileri ile sağlanabilir.

*Teminat mektupları ile sağlanabilir.

*Mal ve hizmet takası sayılabilir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Kambiyo Mevzuatı

Kambiyo, Türkçe'de iki ülke parasının birbiri ile değiştirilme işlemidir. Günümüzde bu kelime kullanıldığında, yabancı paralar üzerinden düzenlenen ticari senetler, çek, bono ve poliçe gibi belgeler anlaşılmaktadır.

İthalatta ödemeler, sözleşme koşullarına uygun biçimde TL veya yabancı para olarak kambiyo mevzuatına uygun yapılır.

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Kambiyo Mevzuatı

Ülkemiz Kambiyo Mevzuatı, 25 Şubat 1930 tarihinde yürürlüğe giren Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında çıkarılan 1567 sayılı Kanun ve bu Kanuna kapsamında 11.8.1989 tarihinde yürürlüğe giren Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki 32 sayılı Kararla düzenlenmiştir.

- Kambiyo Mevzuatı;
- – Dış Ticaret Mevzuatı
 - Türk Parasının Kıymetinin Koruma (T.P.K.K) Mevzuatı,
- olarak iki grupta toplanır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Kambiyo Mevzuatı

Kambiyo işlemlerinde kullanılan belgeler:

*Döviz Satım Belgesi:

*Döviz Alım Belgesi:

*Transfer Bildirim Formu:

*Police

Bu belgeler kambiyo mevzuatına göre düzenlenmek zorundadır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Uluslararası Ticarete Teslim Şekilleri

INCOTERMS: Merkezi Paris'te bulunan Uluslararası Ticaret Odası (International Chamber of Commerce-ICC) tarafından yayınlanan 'Incoterms', uluslararası ticaret anlaşmazlıklarını ve hukuksal ihtilafları ortadan kaldırmak amacı ile, alım-satım işlemlerine bazı kurallar getirmiş ve bu düzenlemeleri ilk kez 1936'da 'Incoterms' adıyla yürürlüğe koymuştur.

En son 2010 yılında 'Incoterms' gözden geçirilerek yeniden düzenlenmiştir:

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ Uluslararası Ticarete Teslim Şekilleri

*Ticari İşletmede Teslim / Ex Works (EXW)

*Taşıyıcıya Teslim / Free Carrier (FCA)

*Gemi Yanında Teslim / Free Alongside Ship (FAS)

*Gemiye Yüklenerak Teslim / Free On Board (FOB)

*Mal Bedeli veya Navlun / Cost and Freight (CFR)

*Mal Bedeli, Sigorta ve Navlun / Cost, Insurance, Freight (CIF)

*Taşıma Ücreti Ödenmiş Olarak Teslim / Carriage Paid To (CPT)

*Taşıma Ücreti ve Sigorta Ödenmiş Olarak Teslim / Carriage and Insurance Paid to (CIP)

*Terminalde Teslim / Delivered at Terminal (DAT)

*Belirtilen Noktada Teslim / Delivered at Place (DAP)

*Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim / Delivered Duty Paid (DDP)

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Uluslararası Ticarete Teslim Şekilleri

*Ticari İşletmede Teslim, EXW: "*İş yerinde teslim*" terimi, satıcının malları, kendi yerinde veya ismen belirlenmiş başkaca bir yerde (fabrika, depo, işyeri gibi) alıcının tasarrufuna bırakarak teslim etmesini ifade eder. EXW, satıcı açısından asgari yükümlülüğü temsil eder.

Satıcının yükümlülükleri: Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlayarak belirtilen tarihte veya süre içinde yine anlaşmada belirtilen yerde (Fabrika, depo, işyeri vb.) herhangi bir taşıma aracına yüklenmemiş olarak, malları alıcının emrine amade tutar. Malların emrine hazır tutulduğunu alıcıya bildirir. Alıcının ihracat ile ilgili belgeleri alabilmesi için yardımcı olur. Alıcının talep etmesi halinde, tüm masraf ve riski alıcıya ait olmak üzere taşıma acentası ile anlaşma yaparak, düzenlediği taşıma belgesini varış yerinde malları teslim alabilmesi için alıcıya gönderir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

EXW : Ex Works : Ticari İşletmede Teslim

Alıcının yükümlülükleri: Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder. Tüm masraf ve risk kendisine ait olmak üzere, mallara ilişkin her türlü ihracat ve ithalat işlemleri için gerekli olan lisans, vb. idari ve ticari belgeleri düzenlemek, gerekli izinleri almak, gümrük işlemlerini yaptırmak ve gümrük vergilerini ödemekle sorumludur. Malları satıcının işletmesinde teslim aldığı andan itibaren malla ilgili tüm risk ve masraflar Alıcının sorumluluğundadır. Malların taşınması amacıyla taşıma acentası ile anlaşarak navlun bedelini öder. Alıcı, malları teslim aldığına dair gereken belge ve delilleri satıcıya sağlamalıdır. Alıcı, ihraç ülkesince öngörülen muayene masrafları dahil, yükleme öncesi her türlü muayene masraflarını ödemelidir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ Dış Ticareti Teşvik Eden Kuruluşlar ve Yeni Teşvik Sistemi

*İhracatın teşviki, Türkiye'nin ihracat pazarlarının geliştirilmesi, dünya ihracatındaki payının arttırılması ve uluslararası piyasalara açılan firmaların rekabet güçlerinin artırılması açısından önem taşımaktadır.

*Türkiye'de 1980'den bu yana uygulanan ihracata yönelik teşvik sisteminde güncel koşullara uyum sağlanması esas olarak alınmıştır. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalara uyumlu bir teşvik sistemi oluşturmakla görevlendirilen kurum Ekonomi Bakanlığı'dır.

*İhracata yönelik devlet yardımları 11 Ocak 1995 tarih ve 22168 numaralı Resmi Gazetede yayımlanan 94/6401 karar doğrultusunda yürütülmektedir. Bu kararın yürütülmesine ilişkin her türlü düzenlemeyi yapmaya, Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu yetkilidir. Para Kredi ve Koordinasyon Kurulunca belirlenecek olan devlet yardımlarının uygulanması, takibi ve nihai karar merci olarak Ekonomi Bakanlığı görülmektedir. Bu karar kapsamında sağlanacak devlet yardımları için gerekli olan kaynak; genel bütçe içerisinde yer alan Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu ve bu fona transfer edilecek ödeneklerdir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Kuruluşun Adı / Adresi	Devlet Yardımları
Ekonomi Bakanlığı	*Çevre Maliyetleri *Marka Tanımı *İstihdam Yardımı *Pazar Araştırma Desteği *Yurt Dışı Ofis-Mağaza (SDŞ'lerin işlemleri)
İHRACAT BİLGİ PLATFORMU (İBP)	*Pazar Araştırması projelerinin desteklenmesi* Eğitim
İHRACAT BİRLİKLERİ (İB)	*Yurt Dışı Fuar / Sergi * Yurt İçi İhtisaslaşmış Fuar *Yurt Dışı Ofis-Mağaza
İKTİSADİ KALKINMA VAKFI (İKVV)	*Pazar Araştırması (KOBİ'ler arasında uluslararası işbirliği faaliyetlerinin desteklenmesi
TÜRK PATENT ENSTİTÜSÜ	* Fikri ve Sınai Mülkiyet Haklarının Korunması * Patent, Faydalı Model Belgesi ve Endüstriyel Tasarım Tescil Yardımları
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNİK ARAŞTIRMA KURUMU (TÜBİTAK)	*AR-GE
TÜRKİYE TEKNOLOJİ GELİŞTİRME VAKFI (TTGV)	*AR-GE
MALİYE BAKANLIĞI	*İhracatta KDV İstisna ve İadesi
TÜRK EXİMBANK	*Eximbank Tarafından Uygulanan Kredi, Sigorta ve Garanti Programları
GÜMRÜK VE TİCARET MÜSTEŞARLIĞI	*Dahilde İşleme Rejimi
KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ SANAYİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI (KOSGEB)	*Eğitim

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ 1.)Ekonomi Bakanlığı

Ekonomi Bakanlığı, Türkiye'de 2011'de kurulan ilk olarak 61. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nde yer alan bakanlıktır. Önceki hükümetlerde bulunan Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın yerine kurulmuştur.

*Dünya ticareti ekonomik bütünleşme süreçlerinin derinleştiği, küresel ölçekte pazara giriş stratejilerinin yoğun şekilde uygulandığı ve ihracat pazarlarında rakip ülkelerin aktif stratejiler geliştirerek, ihracatta pazar paylarını artırmaya çalıştığı bir dönemden geçmektedir. İşte bu dönemin ihtiyacı gereği Ekonomi Bakanlığı kurulmuştur.

Ana hizmet birimleri şunlardır: İhracat Genel Müdürlüğü, İthalat Genel Müdürlüğü, Anlaşmalar Genel Müdürlüğü, Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, Serbest Bölgeler Yurt Dışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

▪ 2.)İhracat Bilgi Platformu (İBP)

İBP, 1960 yılında 118 sayılı yasa ile Türkiye ihracatını geliştirmek ve sağlıklı bir yapıya kavuşturmak, bu amaçla araştırma ve çalışmalar yapmak ve ilgili kurumlar arasında koordinasyonu sağlamak ana işlevi ile kurulmuş, Türkiye'nin ilk ve tek kamu kuruluşudur.

*Türkiye'nin ihracatını artırılması ve sağlıklı bir yapıya kavuşturulması amacıyla kurulan İBP, 45 yılı aşkın bir süredir ihracatçıya ve ihracat potansiyeli olan firmalara gerekli tüm bilgileri sağlamak, bu alandaki beceri ve donanımlarını geliştirmelerine yardımcı olmak, dış ticaretle ilgili kamu kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak, Türk ihraç ürünleri ve firmaların yurtdışında tanıtılması amacı ile yayınlar hazırlamak, uluslararası fuarlara milli katılımlar organize etmek, yerli ihracatçı ile yabancı ithalatçı doğrudan temas imkanları yaratmak gibi faaliyetleri sürdürmektedir.

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- İhracat Bilgi Platformunun faaliyetleri:

***AR-GE:** İhracatçı firmaların dış pazarlardaki pazar paylarının artırılması, yeni pazarların bulunması, ihraç ürünlerinin çeşitlendirilmesi, Türkiye'deki ve dünyadaki ekonomik gelişmeler ve ticari prosedürler konusunda ihracatçıların bilgilendirilmesi, ihracata yeni başlayacak firmalara gerekli bilgilerin sağlanması amaçlarına yönelik çalışmaları yapmaktadır. Dış ticaret mevzuatını güncel olarak takip etmekte ve firmalara aktarmaktadır.

***Eğitim:** Dış ticaret ile ilgili firma ve kuruluşlarda çalışan elemanların bu alandaki bilgi ve becerilerini geliştirmek, dış ticaretin hedeflenen düzeye ulaştırılmasında ve sağlıklı bir yapıya kavuşturulmasında gereksinim duyulan nitelikli iş gücünün yetiştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla kurs, seminer vb eğitimler düzenlemektedir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- İhracat Bilgi Platformunun faaliyetleri:

Tanıtım: Türkiye'nin ihracat potansiyeli ve ihraç ürünleri ile ihracatçı firmaların yurtdışında tanıtılması konusunda önemli hizmetler vermektedir. Bu bağlamda broşür, katalog ve rehberler ile tanıtım CD'leri hazırlayıp, dağıtmaktadır.

Ticari Bilgi: E-dönüşümü, hedefleyen çalışmaları, e-ticaret, e-bilgi hizmetleri ve Türkiye'nin dış ticaret, özellikle ihracat konusunda ihtisaslaşmış zengin kütüphaneleri ile İhracat Bilgi Platformu Türk ihracatçısı ile yabancı ithalatçılar arasında gereksinim duyulan hızlı ve etkin ticari bilgi akışını sağlamaktadır.

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ 3.)İhracatçı Birlikleri

İhracatçı birlikleri, ihracatçıları teşkilatlandırmak sureti ile ihracatı artırmak, mesleki faaliyetleri ve ilişkileri düzenlemek amacı ile bakanlar kurulu kararıyla çıkarılmış kuruluşlardır.

Görevleri; *İhracatın ülke menfaatine uygun olarak geliştirilmesine çalışmak,

*Çalışma sahalarına giren maddeler itibari ile mevcut üretim ve ihracat potansiyelinin dış taleplere göre ayarlanabilmesini teminen çalışmalar yapmak,

*Uluslararası kuruluşlar ile mesleki bazda üyelerinin menfaatlerini ülke çıkarları çerçevesinde koruyucu ilişkiler kurmak ve geliştirmek,

*Yurt dışı sergi ve fuarlar düzenlemek ve yine bu kapsamda ticaret alım heyetleri düzenlemek,

*Ülke geneli ihracat kayıt istatistiklerini oluşturacak veri tabanlarını kurmak ve işletmek, gibi etkinlikler bulunmaktadır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ 4.)İktisadi Kalkınma Vakfı

İKV, AB ve Türkiye-AB ilişkileri alanında uzmanlaşmış olan bir sivil toplum ve araştırma kuruluşudur. 1965 yılında kurulmuş olan vakıf, Avrupa bütünleşmesi ve Türkiye-AB ilişkileri alanında iş dünyası ve genel kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla araştırmalar yürütür, rapor ve kitap yayınlar, seminer ve benzeri toplantılar düzenler. Brüksel'deki İKV Temsilciliği 1984 yılından beri vakfın AB kurumları ile ilişkilerini yürütmektedir. Özetle, İKV Türkiye'ye AB'yi, AB'ye de Türkiye'yi anlatır.

■ Faaliyetler;

- AB ve Türkiye-AB ilişkileri konularında başta Türk özel sektörü ve iş dünyası olmak üzere kamuoyunu bilgilendirmeye yönelik seminerler, konferanslar, paneller düzenlemek;
- Kapsamlı araştırmalar ve yayınlar hazırlamak;
- Türkiye-AB bütünleşme sürecine katkıda bulunacak projeleri gerçekleştirmek;
- Çeşitli yerli ve yabancı kişi ve kuruluşlarla yakın işbirliği ile AB nezdinde Türkiye'nin; Türk özel sektörü ve kamuoyu nezdinde de AB'nin tanıtım görevini yürütmek.

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ 5.)Türk Patent Enstitüsü

TPE amacı; Sınai mülkiyet bilincini toplumun bütün kesimlerinde artırarak, sınai mülkiyet haklarının etkin korunmasına ve ticarileştirilmesine katkı sağlayarak, ülkemizin ekonomik ve teknolojik gelişimine hizmet etmek, sınai mülkiyet alanında uluslararası platformlarda etkin olmaktır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

▪ Görevleri:

- Patentler, faydalı modeller, markalar, coğrafi işaretler, geleneksel ürün adları, tasarımlar ile entegre devre topografyalarının ilgili mevzuat hükümleri uyarınca tescilini ve bu hakların korunması ile ilgili işlemleri yapar.
- Zorunlu lisans işlemlerinde arabuluculuk faaliyetlerinde bulunur ve mahkemelerde bilirkişilik yapar.
- Lisans ve devir anlaşmalarını tescil ve kayıt eder.
- Buluşların kullanımını takip eder, yeni teknolojilerin değerlendirilmesi ile teknoloji transferinin yönlendirilmesi ve arşivlenmesi işlemlerini yapar.
- Sınai mülkiyet alanında Avrupa Birliği, uluslararası kuruluşlar ve yabancı ülkelerle ilişkileri yürütür, işbirliğinde bulunur.
- Türkiye'yi Bakanlığın onayı ile uluslararası kuruluşlar nezdinde temsil eder.
- Sınai mülkiyet hakları ile ilgili uluslararası anlaşmaların hazırlanmasına ülke çıkarlarını koruyarak katkıda bulunur ve bu anlaşmaların Türkiye'de uygulanmasını sağlar.
- Yurt içi ve yurt dışında teknoloji ve araştırma- geliştirme ile ilgili kurum ve kuruluşlarla ve bilgi bankalarıyla işbirliği yapar, dokümantasyon merkezleri kurar, bu bilgileri kamunun istifadesine sunar.
- Sınai mülkiyet hakları ile ilgili olarak yayınlar yapar.
- Sınai mülkiyet hakları konularında yurt içinde kişi ve kuruluşların bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi için gerekli çalışmaları yapar.
- Sınai mülkiyet alanında yurt içinde ve yurt dışında kişi ve kuruluşlara eğitim verilmesine yönelik çalışmalar yapar, görev alanına giren konularla ilgili eğitim faaliyetlerini ve akademik çalışmaları destekler.

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

▪ 6.)TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU (TÜBİTAK)

Toplumumuzun yaşam kalitesinin artmasına ve ülkemizin sürdürülebilir gelişmesine hizmet eden, bilim ve teknoloji alanlarında yenilikçi, yönlendirici, katılımcı ve paylaşımcı bir kurum olma vizyonunu benimseyen TÜBİTAK, akademik ve endüstriyel araştırma geliştirme çalışmalarını ve yenilikleri desteklemek, ulusal öncelikler doğrultusunda Araştırma-Teknoloji-Geliştirme çalışması yürüten Ar-Ge enstitülerini işletme işlevlerinin yanı sıra, ülkemizin Bilim ve Teknoloji politikalarını belirlemekte ve toplumun her kesiminde bu farkındalığı artırmak üzere kitaplar ve dergiler yayınlamaktadır. Bilim insanlarının yurt içi ve yurt dışı akademik faaliyetleri burs ve ödüller ile desteklenmekte, özendirilmekte, üniversitelerimizin, kamu kurumlarımızın ve sanayimizin projeleri fonlanarak, ülkemizin rekabet gücünün artırılması hedeflenmektedir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

▪ Yeni Teşvik Sistemi

Yatırım Teşvik Sistemi'ne ilişkin usul ve esasların düzenlendiği 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar, 19 Haziran 2012 tarihinde; Kararın uygulanmasına ilişkin 2012/1 sayılı Tebliğ ise 20 Haziran 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girmiştir.

- Türkiye'nin üretim ve ihracat odaklı büyüme stratejisi bakımından büyük önem taşıyan yeni yatırım teşvik programı, kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedeflere uygun olarak;
- Tasarrufları katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirmek,
- Üretimi ve istihdamı artırmak,
- Uluslararası rekabet gücünü artıracak ve araştırma-geliştirme içeriği yüksek büyük ölçekli yatırımlar ile stratejik yatırımları özendirmek,
- Uluslararası doğrudan yatırımları artırmak,
- Bölgesel gelişmişlik farklılıklarını azaltmak,
- Kümelenme ve çevre korumaya yönelik yatırımları özendirmek,

amaçlarını gerçekleştirmeyi hedeflemektedir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Belirtilen hedeflere ulaşmak üzere, özel sektör temsilcisi kuruluşlar başta olmak üzere ilgili tüm kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde hazırlanan Yatırım Teşvik Sistemi; Bölgesel Teşvik Uygulamaları, Öncelikli Yatırımların Teşviki, Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki, Stratejik Yatırımların Teşviki ve Genel Teşvik Uygulamaları olmak üzere beş ana bileşenden oluşmaktadır.

- Bahsi geçen teşvik uygulamaları kapsamında yatırımcılara,
- KDV İstisnası,
- Gümrük Vergisi Muafiyeti,
- Vergi İndirimi,
- Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği,
- Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği,
- Gelir Vergisi Stopajı Desteği,
- Faiz Desteği,
- Yatırım Yeri Tahsisi,
- KDV İadesi

destekleri sağlanmaktadır.

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Türkiye'deki Yatırım Teşvik Programı kapsamındaki uygulamalarla sağlanan desteklerden, her bir uygulamanın gerektirdiği koşulları sağlamak kaydı ile;

- Gerçek kişiler, adi ortaklıklar, sermaye şirketleri, kooperatifler, birlikler, iş ortaklıkları,
- Kamu kurum ve kuruluşları,
- Kamu kuruluşu niteliğindeki meslek kuruluşları,
- Dernekler ve vakıflar
- Yurt dışındaki yabancı şirketlerin Türkiye'deki şubeleri

faydalanabilir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

İHRACATA YÖNELİK DEVLET YARDIMLARI

UR-GE Desteği

Pazara Giriş Belgelerinin Desteklenmesi

Pazar Araştırma ve Pazara Giriş Desteği

Fuar Desteği

Yurtdışı Birim, Marka ve Tanıtım Desteği

Marka ve Turququality Desteği

Tasarım Desteği

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- UR-GE ile hedeflenen;

İhracatçı firmalarımızın **niteliklerini geliştirerek**

- Mevcut ve yeni **pazarlardaki gücünü artırmak**
- **Sürekli ihracat** yapan firmalarımızın sayısını artırmak

Firmalar için **ulaşılabilir hedefler** ortaya koymak ve bu hedeflere ulaşmak için

- **İhtiyaçların tespitine** yönelik çalışmalar yürütmek
- Sektöre özgü **yol haritaları** sunmak

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Destek Kapsamı	Destek	Destek Limiti	Faydalancı
ISO Belgeleri (14001, 22001, 27001, 50001)			
CE İşareti		25.000USD/ Belge*	
Tarım Ürünlerine İlişkin Analiz Raporları ve Sağlık Sertifikaları	% 50	250.000USD/ Şirket Başına	Sınai ve/veya ticari şirketler
Uluslararası Nitelikteki Diğer		Yıllık	
Pazara Giriş Belgeleri			

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

BELGE DESTEĞİ

Hedef Grup

- Sınai / Ticari şirketler

Desteklenen Faaliyetler

- Akredite edilmiş kurum ve/veya kuruluşlardan alınacak çevre ve kalite belgeleri, insan can, mal emniyeti ve güvenliğini gösterir işaretler ile yaptırılması zorunlu test/analiz raporu alma giderleri
- Tarım ürünlerine ilişkin laboratuvar analizleri ve belgelendirme giderleri

Destek Miktarı : 250.000 ABD Doları
(Şirket başına yıllık)

Destek Oranı : %50

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

RAPOR DESTEĞİ

Hedef Grup

- Sınai/Ticari şirketler ve İşbirliği Kuruluşları

Destek Kapsamı

Uluslararası kuruluşlara yaptırılan ve satın alınan

- Sektör raporları
- Ülke raporları
- Yabancı şirket veya marka odaklı raporlar (mali ve hukuki raporlar dahil)

Destek Miktarı : 200.000 ABD Doları

Destek Oranı : %60 (Şirketler)

%75 (İşbirliği kuruluşları)

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Fuar Destegi

Ekonomi Bakanlığı İhracat Genel M¼d¼rl¼g¼, mal ticaretine ilişkin uluslararası fuarlara firmalarımızın katılımları ve organizat¼rlerin tanıtım harcamaları, “Yurt Dışında Gerçekleştirilen Fuar Katılımlarının Desteklenmesine İlişkin 2017/4 sayılı Karar” kapsamında desteklemektedir. Bu çerçevede, Bakanlıkça belirlenip ilan edilen sekt¼rel nitelikteki uluslararası fuarlara firmalarımızın bireysel katılımı, bunun yanı sıra, yetkilendirilen organizat¼rlerce d¼zenlenen fuarlara milli katılım ve sekt¼r¼nde ¼nde gelen prestijli fuarlara katılım belirli kalemlerde ve değişen tutarlarda desteklenmektedir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Destek Kalemi	Destek %	Destek Limiti	Süre/Adet	Faydalanıcı
• Birim Kira	50-60	75.000\$-120.000\$/birim başına yıllık	4 yıl Firma başına 25 birim	Şirketler/ İşbirliği Kuruluşları
• Tanıtım Faaliyetleri (görsel ve yazılı tanıtım, sponsorluk, web sitesi tasarımı, reklam panoları, katalog, eşantıyon, sunum, konferans)	60	150.000\$/ülke, yıl	4 yıl	Şirketler/ İşbirliği Kuruluşları
• Yurtdışı Marka Tescili	50	50.000\$/yıl	4 yıl	Şirketler

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Marka ve Turquality Desteği

- **Mevzuat** → Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi ve Turquality'nin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ
- **Amaç** → Markalaşma bilinci ve sürecini hızlandırmak
Mallarımızın dış pazarlara girişini ve tutundurulmalarını kolaylaştırmak Olumlu Türk malı imajı sağlamak ve yerleştirmek
Dünya çapında markalar oluşturmak
- **Kapsam** → Şirket

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

TASARIM DESTEĞİ					
Destek Kalemi	Destek Oranı %	Destek Limiti		Süre/Adet	Faydalanıcı
		Tasarımcı Şirketleri	Tasarım Ofisleri		
Reklam, Tanıtım, Pazarlama	50%	300.000 \$/yıl	150.000 \$/yıl	4 Yıl	Tasarımcı Şirketleri - Tasarım Ofisleri
Kira		200.000 \$/yıl	100.000 \$/yıl		
Kurulum/Dekorasyon Giderleri		100.000 \$/yıl	50.000 \$/yıl		
Patent, Faydalı Model ve Endüstriyel Tasarım Tescilli Giderli		50.000 \$/yıl	50.000 \$/yıl		
Tasarımcıların Brüt Maaş Giderleri		150.000 \$/yıl	200.000 \$/yıl		
Danışmanlık Giderleri		200.000 \$/yıl	100.000 \$/yıl		
Tanıtım (Tasarım Yarışmaları Organizasyonları vb.)	50%	300.000 \$/yıl		Faaliyet Bazında Destek	İşbirliği Kuruluşları
Tasarım Yarışmalarında Dereceye Giren Tasarımcıların Yurtdışı Eğitim ve Yaşam Giderleri	Yıllık Azami 30 Adet Tasarımcı	1.500 \$/ay			

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Dış Ticaret İşlemlerinde Vergi Uygulamaları

***Gümrük Vergileri** : Yürürlükteki hükümler uyarınca eşyaya uygulanan ithalat ya da ihracat vergilerinin tümünü ifade eder.

Gümrük beyanı; *yazılı olarak *bilgisayar veri işleme tekniği olarak *sözlü olarak *eşya sahibinin bu eşyayı bir gümrük rejimine tabi tutma isteğini ifade ettiği herhangi bir tasarruf yoluyla yapılabilir.

Türkiye’de 27 kara, 7 demiryolu, 60 deniz ve 50 hava olmak üzere toplam 144 hudut kapısı bulunmaktadır.

Bunların dışında deniz hudut kapısı olmayan fakat limanda bulunan 7, kara hudut kapısı olmayan fakat sınırda bulunan 4, serbest bölgede bulunan 9, iç gümrük olan 51 gümrük müdürlüğü bulunmaktadır. Toplam 155 gümrük müdürlüğünün 18’i fiilen kapalı olup 137 faal gümrük müdürlüğü ile hizmetler yürütülmektedir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ Eşyanın Gümrük Kıymeti

Eşyanın gümrük kıymeti, gümrük yönetmeliğinde belirtilen kıymet tespit yöntemlerinin sırasıyla uygulanması suretiyle tespit edilir.

Bu yöntemler; **satış bedeli yöntemi, aynı eşyanın satış bedeli yöntemi, benzer eşyanın satış bedeli yöntemi, indirgeme yöntemi, hesaplanmış kıymet yöntemi ve son yöntemler** olmak üzere 6 tanedir. Bu yöntemlerin kullanılmasında esas, ilk önce satış bedeli yönteminin kullanılması, bu yöntemi kullanmaya engel bir durum varsa sırasıyla diğer yöntemlerin denenmesi ve ilk beş yönteme göre belirlenemeyen kıymetin son yönteme göre belirlenmesidir.

*İstisnai olarak beyan sahibinin yazılı talebinin gümrük idaresince uygun bulunması şartıyla, söz konusu yöntemlerden indirgeme yöntemi ile hesaplanmış kıymet yönteminin uygulama sırası değiştirilebilir.

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ İhtisas Gümrüğü

İhtisas gümrüğü uygulanmasının amaçları:

- *Gümrük işlemlerini daha kısa sürede tamamlamak
- *Gümrük kontrollerinde etkinliği artırmak,
- *İthal eşyasında aranan zorunlu standartları korumak,
- *Tüketiciyi ve halk sağlığını korumak
- *Düşük kıymet beyanlarını önlemek

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ Dış Ticaret İşlemlerinde KDV Uygulamaları

‘İthalat vergileri’ deyimi;

*Eşyanın ithalinde öngörülen gümrük vergileri ve eş etkili vergileri,

*Tarım politikası veya işlenmiş tarım ürünleriyle ilgili özel düzenlemeler çerçevesinde alınan ithalat vergilerini ifade eder.

İthalatta gümrük yükümlülüğü ise Gümrük Kanunu’nun 181. maddesine göre;

1.İthalatta gümrük yükümlülüğü ;

*İthalat vergilerine tabi eşyanın serbest dolaşıma girmesi,

*İthalat vergilerine tabi eşyanın ithalat vergilerinden kısmi muafiyet suretiyle geçici ithalat halinde doğar.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

2. Gümrük yükümlülüğü, söz konusu gümrük beyannamesinin tescil tarihinde başlar.
3. İthalatta gümrük yükümlülüğünde yükümlü, beyan sahibidir. Dolaylı temsil durumunda, hesabına gümrük beyanında bulunan kişi de yükümlüdür.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

*** İthalat İşlemlerinde KDV Uygulaması**

İhracat vergiden istisna edilirken varış ülkesi prensibine göre ithalat vergiye tabidir. KDV Kanununun 16.maddesinde; transit geçiş, serbest bölgelerde, gümrük antreposunda geçici depolama yerlerinde ve gümrüklü sahalarda ürün ve hizmetlerin ticareti KDV kapsamı dışına bırakılmıştır.

***İhracat İşlemlerinde KDV Uygulaması**

KDV Kanunu'nun 8.maddesine göre; *mal teslimi ve hizmet ifası hallerinde bu işlemi yapanlar, *İthalatta mal ve hizmet ithal edenler, *Transit taşımalarda gümrük veya geçiş işlemine muhatap olanlar, KDV mükellefidir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Anti Damping Vergisi ve Telafi Edici Vergi

Anti Damping Vergisi ve Telafi Edici Vergi, soruşturma sonucu damping uygulandığı veya sübvansiyona konu olduğu tespit edilen ithal konusu eşyalardan normalden daha fazla vergi alınmasıdır.

*Damping:İç piyasada satılan bir malın başka bir ülkenin ihracatçısı tarafından ilgili ülkede normal fiyatının altında satılmasıdır.

Türkiye'de iç piyasada tüketilen ve 20 TL fiyat ile satılan bir malın aynısının ya da benzerinin yabancı bir ülkeden Türkiye'ye ihraç edilmesi ve 5 TL gibi rekabeti kırıcı bir fiyattan satışa sunulması **dampinge örnek** olarak gösterilebilir.

***Sübvansiyon** ya da destekleme, devletin kişi ya da kurumlara mal, para veya hizmet biçiminde yaptığı karşılıksız yardımları ifade eder.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ Yolcu İşlemleri

Nakil vasıtaları sürücüleri ve hizmetlileri yolcu sayılmazlar. Dolayısıyla bu kişiler, yolcu beraberliği eşya muafiyetinden yararlandırılmazlar.

*Yolcu beraberliği hediyeleş eşya muafiyeti: Her bir yolcu için toplam geçerli kıymet 430 Euro'yu geçmeyen eşya için uygulanır, 15 yaşından küçük çocuklar için bu sınır 150 Euro'dur.

*Kişisel eşya muafiyeti için belirtilen eşya yolcu beraberinde ya da yolcunun gelişinden 1 ay önce veya 3 ay sonra getirilebilir. Mücbir sebep ya da beklenmeyen bir durum olması halinde 1 defaya mahsus olmak üzere bu süre en fazla 3 aya kadar uzatılabilir. Bu konuda yetkili olan makam ilgili Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü'dür.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ Yolcu Beraberinde Getirilen Eşyanın Kıymeti

Bu eşyanın kıymeti ibraz edilen belgeye (fatura, fiş, makbuz vb) göre belirlenir. Eğer böyle bir belge yoksa eşyanın kıymetini gümrük idaresi belirler.

18 yaş ve üzeri her bir yolcu için kıymeti 1500 Euro'yu geçmeyen eşyanın geldiği ülkeye göre değişen oranda tek ve maktu vergi uygulanır. Söz konusu vergi oranları eşyanın;

*AB ülkelerinden doğrudan gelmesi durumunda %18,

*Diğer ülkelere gelmesi durumunda %20 olarak uygulanmakta ve eşyanın,

*Yolcu beraberinde ya da yolcunun gelişinden 1 ay önce veya 1 ay sonra gelmesi,

*Ticari miktar ya da mahiyet arz etmemesi,

*Kişinin şahsına ve ailesinin kullanımına mahsus olması,

şartlarını taşıması gerekmektedir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Yolcu beraberinde getirilen eşyanın kıymetinin 1500 Euro'nun üzerinde olması durumunda, söz konusu eşyaya yürürlükte olan ithalat vergilerine ilişkin oranlar uygulanacaktır.

Yolcuların üzerlerinde yurt dışından alınan bir krediyi veya kişisel sermaye niteliğindeki kıymetleri gümrük giriş noktalarından, bankacılık sistemi dışında yurda getirmeleri mümkün değildir.

Mal ve hizmet ihracat bedeli, transit ticarete ilişkin kazançlar, yabancı sermaye bedeli veya diğer kaynaklardan temin edilen 'nakdin' gümrük giriş noktalarından yurda girişi serbesttir.

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Yurt dışına çıkan kişilerin bankacılık sistemi dışında çıkarabilecekleri Türk Parasının st limiti 5000 ABD Doları karşılığı TL'dir. Aynı limit yabancı paranın çıkıőı için de geçerlidir.

*Türkiye'de yerleőik sayılmakla birlikte yurt dışında alıőan Türk uyruklu kişilerin, yurda giriőlerinde beyan etmiş olma koőulu ile 5000 ABD Doları zerindeki dövizi yurt dışına çıkarmaları mümkündür.

Yolcular, beraberlerinde kendilerine ait değeri 15.000 ABD Dolarını aşmayan ve ticari amaç taőımayan ziynet eşyası niteliğinde kıymetli madenlerden ve taőlardan yapılmış eşyayı yurt dışına çıkarabilirler ya da getirebilirler.

Tarım ve Köyiőleri Bakanlığının kontrolünde, turistlerin inançları gereği yemesi gereken yemekler de yurda getirilebilir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Yolcular, 2 takvim yılında 1 adet ile sınırlı olmak üzere, tv, müzik çalar, video oynatabilme özelliğine sahip olanlar da dahil olmak üzere cep telefonunu yolcu beraberli kişisel eşya statüsünde telefonun kıymetine bakılmaksızın getirebilirler.

Cihazların sorunsuz kullanılabilmeleri için yolcunun Türkiye'ye giriş tarihinden itibaren 1 ay içinde yapılması gerekmektedir.

Yabancı misyon mensupları için bu şartlar geçerli değildir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Vergileri ödenmek suretiyle posta ya da hızlı kargo taşımacılığı yoluyla serbest dolaşıma sokulacak eşya; her bir sevkiyat için kıymeti 1500 Euro'yu aşmayan eşyaya geldiği ülkeye göre tek ve maktu vergi oranı uygulanacaktır.

Söz konusu vergi oranları eşyanın;

- AB ülkelerinden doğrudan gelmesi durumunda %18
- Diğer ülkelere gelmesi durumunda %20 olarak uygulanmaktadır.

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Söz konusu eşyanın,

- Yabancı bir ülkeden posta veya hızlı kargo taşımacılığı yoluyla gelmesi,
- Ticari miktar ve mahiyet arz etmemesi,
- Diplomatik eşya ve yolcu eşyası hariç olmak üzere posta veya hızlı kargo taşımacılığı yoluyla gelenlerde brüt 30 kilogramı geçmemesi gerekmektedir.

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Dış Ticaretin Başlıca Finansman Yöntemleri

- 1.Türk Eximbank Kredileri
- 2.Ticari Bankalardan Sağlanan İhracat Kredileri
- 3.Prefinansman Kredileri
- 4.Karşı Ticaret (Counter-Trade)
- 5.Teminat Mektupları
- 6.Yurtdışı İhracat Kredi Kurumlarından Sağlanan Krediler
- 7.Finansal Kiralama (Leasing)
- 8.Faktöring
- 9.Forfaiting

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ Türk Exim Bank Kredileri

Türkiye'nin resmi ihracat destek kurumu olan olan Türk Exim Bank'ın temel **amaçları**;

- İhracatın geliştirilmesi,
- İhraç edilen mal ve hizmetlerin çeşitlendirilmesi,
- İhraç mallara yeni pazarlar kazandırılması,
- İhracatçıların uluslararası ticarete paylarının artırılması ve girişimlerinde gerekli desteğin sağlanması,
- İhracatçılar ile yurt dışında faaliyet gösteren müteahhitler ve yatırımcılara uluslararası piyasalarda rekabet gücü ve güvence kazandırılması,
- Yurt dışında yapılacak yatırımlar ile ihracata yönelik yatırım malları üretim ve satışının desteklenmesidir.

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Türk Exim Bank, gerek ihracatçılara finansman imkanı sağlayan kredi programları, gerekse ihracatçıların/müteahhitlerin politik ve ticari risklerden arındırılmış ortamlarda çalışmalarına imkan tanıyan sigorta ve garanti programları ile Türkiye'nin ihracatının desteklenmesinde kurumsallaşmış bir ihtisas bankasıdır.
- Kurulduğu 1987 tarihinden bu yana ihracat sektörüyle yakın işbirliği içinde çalışan Türk Eximbank, ihracatçıdan, dış müteahhitlere, dış yatırımcılara, nakliyecilerine ve turizmcilere kadar uzanan çok geniş bir yelpaze içinde hizmet vermektedir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ Kısa Vadeli Krediler

Kısa vadeli ihracat kredilerinden, imalatçı/ihracatçı, ihracatçı veya ihracata yönelik mal üreten imalatçı firmalar, Türk menşeli malların, serbest dövizle, kesin olarak ihracı taahhüdü karşılığı faydalanabilir.

Döviz kredilerinde ana para, faiz ve komisyon toplamı, TL kredilerinde ise, kredinin başvuru tarihindeki TCMB Döviz Alış Kurundan döviz karşılığı kadardır. İhracat taahhüdünün kredi talep formunda taahhüt edilen malların ihracatı ile kapatılması esastır.

Kredinin zamanında ödenmemesi durumunda ise, ödenmesi gereken tarihteki en yüksek faiz oranının 1,2 katı kadar temerrüt faizi, vergi ve fonlar tahsil edilir. Ceza faizi de yine en yüksek faiz oranının 1,2 katı kadardır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ Orta ve Uzun Vadeli Krediler

Orta vadeli ihracat kredilerinin süresinin maksimum 5 yıla kadar çıktığı ve kredi konusunun «dayanıklı tüketim malları, makine ve teçhizat vb» ürünleri kapsamaktadır.

Uzun vadeli ihracat kredilerinin ise sürelerinin minimum 5 maksimum 10 yıla kadar olduğunu ve kredinin konusunun genellikle «sanayi komplekslerinin kurulması, anahtar teslimi projeler vb» faaliyetleri kapsadığı görülmektedir.

Orta ve uzun vadeli kredi çeşitleri: -Özellikli İhracat Kredisı, Yurt Dışı Mağazalar Yatırım Kredisı, İKB Kaynaklı Krediler, Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu , Gemi İnşa ve İhracına Yönelik Teminat Mektubu

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- **Ticari Bankalardan Sağlanan İhracat Kredileri**

Ticari bankaların kısa vadeli kredi türleri arasında, borçlu cari hesap şeklinde açılan krediler, iskonto ve iştirak kredisi, senet karşılığı avans ödeme, finansman bonosu, döviz kredileri ve prefinansman kredileri sayılabilir.

Ticari bankalar belirtilen bu nakdi kredilerin yanında işletmelere verilen teminat ve kefalet mektupları, garantiler ve avans kabulleri, akreditif gibi gayri nakdi krediler sunmaktadır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

***Senet üzerine avans:** İhracatçı işletmelere, ihracat taahhüdü karşılığı kullandırılan ve senet avansı şeklinde çalışan bir kredi türüdür.

***Bankalar tarafından kullandırılan döviz ihracat kredileri:** Bankaların tahsis ettiği nakdi döviz kredileridir.

***Vesaik üzerine kredi:** Akreditife dayanmayan ihracatta malı gönderen ihracatçı normal olarak sevk vesaikini bir poliçeye iliştirerek ithalatçıdan tahsil edilmek üzere bankaya verdiği kredi türüdür.

***Bankalar tarafından kullandırılan prefinansman kredileri:** Prefinansman, ihracat ya da döviz kazandırıcı işletmelerde mal ve hizmet alımının finansmanında kullandırılmak üzere işletmelerce yurtdışındaki alıcıdan veya uluslararası kuruluşlardan döviz veya efektif olarak sağlayıp ilgili bakanlıkça uygun görülecek bankalar aracılığıyla TL kullanılan, anapara, faiz ve giderlerini ihracat ile döviz kazandırıcı işlemlerden sağlanan dövizlerle ödenmesi gereken döviz kredileridir.

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

▪ **Prefinansman Kredileri**

İhracat, ihracat sayılan satış ve teslimler, döviz kazandırıcı faaliyetler ile ilgili mal ve hizmet alımının finansmanında kullanılmak üzere, firmalar tarafından uluslararası piyasalardan sağlanıp Türkiye'deki bankalar veya özel finans kurumları aracılığıyla kullandırılan kredilerdir.

▪ **Prefinansman Kredilerinin Avantajları:**

*Düşük maliyetli kredi olması: Başlangıçta Kaynak Kullanım Destekleme Fonu (KKDF)'ndan istisna tutulduğu için düşük maliyetli bir kredi olarak öne çıkar.

*Faiz yönünden diğer kredilerden daha uygun olması: Bu kredi ürünü dış piyasalardan karşılandığından dolayı genel olarak diğer kredi ürünlerine göre daha uygun faizli bir kredidir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

▪ Prefinansman Kredilerinin Özellikleri:

*İhracat yapan yahut ihracat sayılan işleri yapan kişilerin kullanabileceği bir üründür.

*Prefinansman kredileri banka aracılığı ile garanti verilerek ya da verilmeyerek yapılabilmektedir.

*Bu kredi ürünü için her banka maksimum vade süresi belirler. Bu süreler bankadan bankaya değişkenlik gösterir. Örneğin Ziraat bankası için belirlenen maksimum vade 18 aydır.

*Yurt dışından kaynak bulduğunuz bir firmanız varsa siz de bu krediden yararlanabilirsiniz.

*Bu ürünün döviz olarak kullanılması söz konusu değildir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ Karşı Ticaret (Counter-Trade)

Genel anlamda bir takas muamelesidir. Ödemek için yeterli döviz olmaması, fakat satmak istediği malı olan ülkelerin çoğu kez başvurduğu bir yoldur. Bu ticaret şekilleri daha çok finansman zorluklarının yaşandığı ülkelere yönelik ihracatta gündeme gelmektedir.

Çeşitleri:

*Takas

*Özel Takas

*Bağlı Muamele

*Kliring

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Kliring (Clearing)

Takasın biraz daha geliştirilmiş bir şeklidir. Kliring anlaşması imzalayan ülkelerde ithalatçılar, ithal ettikleri malların bedelini kendi ülkelerinde kliring hesaplarını tutmakla görevlendirilen Merkez Bankası veya Kliring Ofisi gibi bir kuruma ulusal paraları cinsinden öderler. Bu şekilde oluşturulan hesaplar dönem sonunda karşı ülke ithalatçılarının da kendi ilgili kurumuna yatırmış oldukları paralardan oluşan hesaplarla denkleştirilir. Eğer arada bir açık söz konusu ise, bu açık önceden anlaşılan herhangi bir konvertibil döviz ile kapatılır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ Teminat Mektupları

Teminat mektubu; bir çeşit kredi uygulamasıdır. Teminat mektubu; borçlu olan kişinin, mal teslimi yapması gereken kişinin ya da bir işi alan kişinin yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde ödemesi gereken ücreti her koşulda kabul ettiğini gösteren ve bunu mektup aracılığı ile resmileştiren bir kredi uygulamasıdır.

Çeşitleri: *Geçici teminat mektubu,

*Kesin teminat mektubu,

*Gümrük idarelerine verilmekte olan teminat mektupları,

*Bayilik ya da distribütörlük için hazırlanan teminat mektupları,

*Kira sözleşmesi sonucunda verilen teminat mektuplarıdır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Teminat mektubu tarafları kimlerdir?

Teminat mektubu almanız için 3 tarafa ihtiyaç vardır. Bu durumu açıklamamız gerekirse; ödeme garantisi veren taraf, ödeme garantisini alan kişi ve bir de eylemin gerçekleşmemesi halinde ödemenin gerçekleşmesini sağlama işini gerçekleştirecek kişi olmalıdır.

Garantiyi alan kişiye muhatap denir garantiyi veren taraf bir banka olabilir eylemi gerçekleştirme garantisi veren tüzel şahsa da lehtar adı verilmektedir. Lehtar bir nevi kefil gibi de görülebilir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- **Yurtdışı İhracat Kredi Kurumlarından Sağlanan Krediler**

Avrupa űlkeleri, Amerika, Japonya gibi űlkelerin kendi űlkelerinden yapılacak ihracatların artırılması amacıyla, űlkesinden ithalat yapacak firmalara, ilgili ihracat kredi kuruluşları vasıtasıyla sunduėu orta vadeli finansman saėlayan ve bankalarca aracılık edilen dıő ticaret hizmetidir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

***ECA Kredileri:** Bu krediler yurtdışındaki ihracat kredi veya ihracat kredisi sigorta kurumları ile bu ülkelerin (Hermes/Almanya, ERG/İsviçre, KFW/İngiltere, ODN/Danimarka) garanti programları çerçevesinde yapılacak yatırım malları ithalatının finansmanı amacıyla bankaların borçlu veya garantör sıfatıyla sağladıkları kredilerdir.

***GSM Kredisi:** Bu kredi, A.B.D. tarım ürünlerinin Türkiye satışlarına kredi garantisi sağlamak amacıyla A.B.D. Tarım Bakanlığı'nın ilgili kuruluşu aracılığı ile ithalatın finansmanı amacıyla kullanılan kredi türüdür. En fazla 3 yıl vadeli olup, anaparası üç eşit taksitte yılda bir, faiz ise altı ayda bir ödenir. Vade tespit tarihi B/L tarihinden itibaren, faiz hesaplaması ise vesaik ibraz tarihinden itibaren.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- **Finansal Kiralama (Leasing)**

Bir malın bir finans kuruluşu aracılığı ile satın alınıp yatırımcıya kiralanmasıdır.

Leasing'in işleyiş süreci bir işletmenin almak istediği malın leasing şirketi tarafından satın alınarak belirli bir dönem boyunca kira ödemeleri karşılığında kullanım hakkının işletmeye devredilmesi şeklindedir. Kira sözleşmesi sonunda ilgili mal leasing şirketine iade edilebileceği gibi önceden belirlenmiş bir bedel üzerinden kiracı işletmeye de devredilebilir. Görüldüğü üzere malın mülkiyeti her iki koşulda da leasing şirketindedir. Leasing bir finansman yöntemidir, bu nedenle leasing şirketi kiralama yapacak olan firmayı bir kredi değerlendirme sürecine tabi tutar.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Aşağıda finansal kiralamanın en çok kullanıldığı yatırım malları görülebilir;

- *Fabrika, iş yeri, depo, tarla, arsa gibi ticari gayrimenkuller,
- *Tarım, tekstil ve iş makineleri,
- *İmalat makineleri,
- *Otomobil, kamyonet gibi araçlar,
- *Çeşitli ofis ekipmanları,
- *Tıbbi cihazlar

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ Faktöring

Faktöring, firmaların mal ve hizmet satışlarından doğmuş veya doğacak vadeli, fatura veya fatura yerine geçen bir belgeye dayanan alacakların(çek, senet) faktöring şirketi tarafından temlik alınması yoluyla, finansman, garanti ve tahsilat hizmetlerinin sunulduğu bir finansal üründür.

Faktöring, en genel anlamı ile, mal ve hizmet satışlarından doğan vadeli alacakların temlik yolu ile bir faktöring kuruluşuna devredilmesi ve bu alacakların faktöring kuruluşu tarafından yönetilmesidir. Faktöring, KOBİ'lerin yurtiçi satışlarına dayalı olarak finansman sağladığı ve bu tip işletmelerin önemli zamanını alan alacakların tahsili işlemlerini yürüttüğü gibi, yurtdışı işlemlerle de ihracatı kolaylaştırmakta, sunduğu finansman yanında ihracat bedelinin ödenmesini garanti etmek ve bu bedelin vadesinden önce yurda getirilmesine olanak sağlamaktadır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Temel olarak 2 çeşide ayrılır

1. Yurtiçi Faktöring

Aynı ülke sınırları içinde bulunan faktöring şirketi, satıcı firma ve alıcı firma arasında gerçekleşir. Satıcı, alıcıya malları ve faturayı yollar. Satıcı bu faturanın bir kopyasını faktöring Şirketi'ne gönderir. Faktöring Şirketi satıcı ile yapacağı sözleşme çerçevesinde bu faturayı temlik alır, fatura bedelinden ön ödeme yapar. Faktöring Şirketi, vadesi gelince alıcıdan fatura bedelini tahsil eder ve satıcıya kalan ödemeyi yapar.

*Yurtiçi faktoring ödeme türleri bakımından üçe ayrılır:

- **Peşin İskonto:** Vadesi belli alacakların ortalama vadesine göre faiz ve komisyon belirlenir, İşlemin başında ödeme yapılır, faturalar aylık kesilir.
- **Spot İşlem:** Belirlenen vadeye sabit faktoring faizi ve komisyon uygulanır, vade sonunda anapara, faiz ve ücretler tahsil edilir, tahsilatlar anapara bakiyesinden düşülür, hizmet faturaları vadelere göre kesilir.
- **Değişken Faizli İşlem:** Belirlenen vadeye değişken faktoring faizi ve komisyon uygulanır, faiz ücreti piyasa şartlarına göre belirlenir, tahsilatlar anapara bakiyesinden düşülür, işlem satıcının istediği bir tarihte kapatılabilir, işlem kapatılırken veya vade sonunda anapara, faiz ve ücretler tahsil edilir, hizmet faturaları aylık kesilir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

2. İhracat-İthalat Faktoringi

- Satıcı ve alıcı firmaların farklı ülkelerde bulunduğu durumlarda ve her iki firmanın ülkesinde bulunan faktoring şirketleri aracılığıyla gerçekleşir.

Garanti açısından ikiye ayrılır.

- 1. Geri dönülebilir (Kabil-i Rücu) faktoring; faktoring firması alıcıdan alacak riskini üstlenmeden finansman ve tahsilat hizmetini verir. 2. Geri dönülemez (Gayri Kabil-i Rücu) faktoring; faktoring firması borçlunun alacak riskini de üstlenir. Ancak satıcı tarafından alıcıya gönderilen mallar sözleşmeye uygun değil, hatalı veya ayıplı ise (Reklamasyon- İng. Dispute) faktoring şirketi riskten kurtulur.
- Türkiye'de Faktoring faaliyetleri ilk kez 1983 yılında başlamıştır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

▪ **Forfaiting**

Mal ve hizmet ihracatından doğan ve belirli bir ödeme planına göre tahsil edilebilecek olan alacakların bir banka ya da bu alanda uzmanlaşmış bir finansman kurumu tarafından satın alınmasıdır. Alacağın satıcısına forfaitist, devralan kuruluşa forfaiter denir.

Senetli ve senetsiz her çeşit alacak, forfaiting konusu olabilir. Ancak uygulamada poliçe ve bono gibi senetlerle temsil edilen alacaklar üzerinden forfaiting yapılmaktadır. İthalatçı, güvenilir bir borçlu değilse, forfaiter, kendisine devredilecek olan alacağın aval veya benzeri şekilde kabul edilebileceği bir banka teminatına bağlanmasını isteyebilir. Böylece, forfaiterin alacağı tahsil edememe riski azalmaktadır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ Dış Ticaret İşlemlerinde Döviz Türev Ürünleri

*Türev Ürünler

İkinci dünya savaşından sonra gelişen uluslararası işbirliği ve serbestleşme faaliyetleri yeni bir sisteme geçişi gerekli kılmıştır. Bu nedenle yeni bir uluslararası para sistemi ortaya koymak üzere bazı ülkeler 1944 yılında, ABD'de bir araya gelerek Bretton Woods kentinde toplanmışlardır. Aynı isimle anılan bu sistem altına bağlı bir para sistemidir.

Bu konferansın en önemli sonuçları IMF ve Dünya Bankası'nın kurulması ile beraber dünyada **ayarlanabilir sabit kur sistemine** geçilmesidir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Bretton Woods Anlaşması sonucunda;

*Diğer üye ülke para birimleri **dolara** endekslenmiştir. Dolar ise başka bir ülke para birimi yerine **altına** bağlı hale getirilmiştir. Altın standardı olarak bilinen bu uygulamada 1 Ons altın 35 dolar olacak şekilde sabitlenmiştir. Sonuç olarak tüm ülke para birimleri dolaylı olarak altına endekslenmiştir.

*Kur sabitlemesi ile beraber üye ülkelere para birimlerini dolara karşı düzenleme hakkı tanınmış, buna göre %10'u geçmeyecek şekilde devalüasyon ya da revalüasyon yapma yetkisi verilmiştir. %10 üzerinde oluşacak değer değişikliklerinde ise IMF onayının alınması kararlaştırılmıştır.

*ABD Merkez Bankası FED, yabancı merkez bankalarının arz edecekleri dolarlar karşılığında bu bankalara sabitlenmiş fiyattan altın satmayı taahhüt etmiştir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Bretton Woods sistemi 1973 yılına kadar etkili olmuştur, ardından ülkeler para birimlerini ABD Doları karşısında dalgalanmaya bırakmıştır. Bu sistemin son bulması ile birlikte mal ve hizmet fiyatları, faiz oranlarında dalgalanmalar meydana gelmiştir. Böylece uluslararası piyasalarda **faiz, fiyat ve kur riskleri** ortaya çıkmıştır.
- Bu dalgalanmaları gidermek amacıyla yeni finansal ürünler arama çabaları başlamıştır. Türev piyasalar ve ürünler bu arayışın bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.
- Türev ürünler, fiyatları bir başka ürünün fiyatına bağlı olan ürünlerdir. Başka bir ifadeyle, türev ürün, vade sonundaki veya vade içerisindeki değeri, sözleşmeye konu olan varlığın fiyatı tarafından belirlenen finansal bir varlıktır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Türev piyasalar **cari** ve **vadeli** piyasalar olarak ikiye ayrılır.
- Türev ürünler ise **forward**, **futures**, **opsiyon** ve **swap** olmak üzere dört tanedir.
- Türev ürünler, başta riskten korunma olmak üzere, spekülasyon ve arbitraj amacıyla da kullanılabilir.

Arbitraj: Farklı piyasalarda işlem gören aynı menkul kıymetin, paranın veya değerli madenin fiyatının farklı olması durumunda eş zamanlı olarak düşük fiyatlı piyasadan alınıp yüksek fiyatlı piyasada satılarak risksiz kar elde etmektir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Forward İşlemler: İleri bir tarihte söz konusu olacak herhangi bir malın, vadesi, fiyatı, miktarı ve kalitesi bugünden belirlenerek, sözleşmeye bağlandığı işlemler veya sözleşmelerdir. Her türlü mal ve piyasa için söz konusu olabilecek işlemlerdir. Bununla birlikte genellikle faiz ve döviz üzerine yapılır.

*Forward piyasaları, gelecekte ortaya çıkabilecek risklerin ortadan kaldırılmasına hizmet ederler. Örneğin; forward döviz sözleşmelerinde fiyatlar önceden karşılaştırıldığı için, yatırımcılar, öngörülen kur riskine karşı önceden korunurlar.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Forward Sözleşmelerinin Özellikleri:
- - Forward sözleşmelerinde genelde serbestlik hakimdir ve özel bir yasal düzenleme söz konusu değildir. Bir ülkede mevcut genel yasal düzenlemelerle forward işlemlerini yürütmek mümkündür.
- - Forward işlemleri aracısız olarak yapılabilir. Yani, bir aracı kurumun veya bankanın olması sözleşmenin yapılması koşulunu oluşturmaz. Durum böyle olmakla birlikte, uygulamada bankaların çoğu defa forward sözleşmelere aracılık ettikleri görülür.
- - Forward sözleşmelerine konu olan ürünün alıcısı ve satıcısı genelde birbirini tanır.
- - Forward sözleşmelerinde borsa şeklinde organize olmuş bir piyasanın varlığı aranmaz. Taraflar, istedikleri bir mekânda forward işlemini gerçekleştirebilir.
- - Forward sözleşmelerinde alıcının ve satıcının haklarını teminat altına alan takas odası uygulaması söz konusu değildir.
- - Borsa kurallarında var olan teminat veya marjin sistemi uygulaması forward sözleşmelerinde mevcut değildir. Çünkü, forward sözleşmeleri için borsa şeklinde bir piyasa gerekmemektedir.
- - Forward sözleşmesine konu olan varlığın teslim yeri, teslim zamanı, miktarı, kalitesi gibi konularda standartlaşma aranmamaktadır.
- - Forward sözleşmelerinde günlük hesaplaşma, sözleşme değerini güncelleme ve piyasa değerine dönüştürme olmamaktadır. Dolayısıyla forward sözleşmelerinde kâr veya zarar vade sonunda ortaya çıkmaktadır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Forward döviz kurunun hesaplanması, iki ülke paralarının cari değeri ve iki ülkede uygulanan faiz oranları ile de ilgilidir. Şu formülle hesaplanır:

$$i(tl) - i(euro) = \frac{FR-SR}{SR} \times \frac{12}{n}$$

i(tl): Vadeli TL hesabına uygulanan faiz oranı

i(euro): Vadeli Euro hesabına uygulanan faiz oranı

SR: Cari veya spot kuru

FR: Forward kur veya parite kur

TR: Forward kuru

n: Ay olarak vadeyi göstermektedir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Örnek olarak Bursa'da faaliyet gösteren bir ithalatçının, Almanya'dan 3 ay vadeli 100.000 Euro tutarındaki elektronik malzeme ithal ettiğini varsayalım. O tarihte spot piyasada bir Euro kuru 2TL olduğunu varsayalım. Eğer kur değişmezse, ithalatçının borcu 200.000 TL olacaktır. Oysa ithalatçı kuruluş, 3 ay içerisinde kurun artacağını düşünmektedir. Kur yükselirse, ithalatçının maliyeti artacak, bunun sonucunda karı azalacaktır. Bu riski önlemek için, ithalatçı işletme, bir banka ile 3 ay vadeli 100.000 Euro tutarında bir forward(vadeli) sözleşme imzalayabilir. Sözleşmenin yapıldığı gün Euro kuru 2.06TL olsun. Bu durumda ithalatçı 3 ay sonra borcunu transfer ederken, TL olarak 206.000 TL ödeme yapacaktır. Böylece ithalatçının döviz kuru riski ortadan kalkmaktadır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- İki ülkede uygulanan faiz oranlarını da dikkate alarak, ithalatçının kararı değerlendirilebilir. Eğer, Euro'ya uygulanan faiz oranı %4, Türk Lirası'na uygulanan faiz oranı %16 ise, 3 ay sonrası için forward kur veya parite kur şöyle hesaplanır:

$$0.16 - 0.04 = \frac{\text{FR} - 2.00}{2.00} \times \frac{12}{3}$$

$$\text{FR} = 2.06$$

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Forward sözleşmelerin ikinci türü de faiz sözleşmeleridir. Genellikle, forward sözleşmeler döviz üzerine yapılırken, faiz riskinden korunmak için de tercih edilebilir. Bu sözleşmede taraflar, belli tutardaki anaparaya, ileri bir tarihte, belli bir süre için uygulanacak faiz oranı üzerinde anlaşırlar. Bu orana **forward faiz oranı** denir.

Riskleri ; Forward işlem sözleşmesini yapan taraflar karşılıklı güven esasına dayanarak işlem gerçekleştirirler. Dolayısıyla burada ki en büyük risk kredi riskidir. Taraflardan biri taahhüdünü yerine getirmemesi durumunda sözleşmeye uyulmadığından dolayı temerrüt riski doğar ve büyük bir zarar söz konusu olabilir. Forward işlemi bir tezgah üstü piyasa işlemi olduğundan dolayı ayrıca bir garantör yoktur. Dolayısıyla organize borsa dışı işlemlerde vadeden önce işlemin sonra erdirilmesi durumu dahi oluşabilme riski mevcuttur.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Diğer taraftan forward işlemi organize bir yapıya sahip olmadığı için tarafların vade süresi dolmadan yükümlülüklerini yerine getirerek anlaşmadan kurtulma imkanı yoktur. Ayrıca Forward işlemin tezgah üstü bir işlem olduğundan dolayı katılımcıların bilgisine açık değildir. Bu durum Forward işlemlerinin ikinci el piyasası oluşmasını engeller. Forward işlemler anapara korumalı değildir. Dolayısıyla gerçekleşebilecek zarar yatırılan para kadar olabilme riski mevcuttur. Şirketlerde Forward işleminin yapılmasının ana sebeplerinden biri de kur riskinden dolayı olası oluşabilecek bilançodaki zararı bertaraf etmektir. Ancak yapılan işlem sonucunda pozisyon gereği işlem zarar ile kapanmış olsa dahi aslında kur riskini sıfırlamış olan şirket kâr'dan zarar etmiştir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Forward faiz oranı anlaşmaları, interbank piyasasında belli bir anapara tutarı üzerindeki faiz oranı ödemelerinin alım-satımına olanak veren sözleşmelerdir. Forward Oran Anlaşmaları (FOA), birçok para birimi için söz konusu olmaktadır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Futures (Vadeli İşlem) Piyasaları

Futures borsaları önceleri tahıl ürünleriyle ilgili olarak kurulmuş, 1972'de döviz, 1975'de tahvil ve 1982'de hisse senetleri ile işlemler yapılmaya başlanmıştır. Futures piyasaları, finansal risk yönetimi açısından oldukça önemlidir. Dünyadaki en önemli futures borsaları Chicago, Kansas, New York ve Londra olarak sayılabilir.

- Finansal piyasaların en önemli boyutlarından birisi risk yönetimidir. Futures işlemleri de en önde gelen risklerden biri olan zaman riskinin yönetimi için kullanılan bir finansal araçtır.
- **Futures Sözleşmesi**, bir varlığın gelecekteki bir anda takası için işlem anında geçerli fiyat üzerinden alımı veya satımı üzerinde anlaşma yapılan sözleşmedir.
- Geleceğe dönük bu anlaşmanın varlık sebebi bir ticari mal fiyatının zaman içerisindeki değişiminden korunmak yani riskten korunma (**hedge**) veya bu fiyat değişiminden getiri sağlamaktır (**spekülasyon**).

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Opsiyon Piyasaları

Sahibine belirli bir kıymeti, belirli bir tarihte veya belirli bir süre içerisinde, önceden belirlenen bir fiyattan satma veya satın alma hakkı veren sözleşmelere opsiyon sözleşmeleri denilmektedir. Opsiyon hakkını konu olan enstrüman, menkul kıymet olabileceği gibi, altın, gümüş gibi emtialardan veya döviz gibi mali piyasa araçlarından herhangi biri de olabilmektedir.

- **Opsiyon piyasasında iki tür opsiyon vardır:**

- Alım opsiyonu (Call Option)
- Satım opsiyonu (Put Option)

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Alım opsiyonu belirli bir tarihte belirli bir malı alıp almama, satım opsiyonu da, belirli bir tarihte belirli bir malı satıp satmama hakkını vermektedir. Burada söz konusu olan hak bir mecburiyet içermez ve herhangi bir alım – satım taahhüdü yoktur. Alım opsiyonu satın almış olan yatırımcılar malın fiyatının yükseleceğini; satım opsiyonu alan yatırımcılar da malın fiyatının düşeceğini tahmin eden yatırımcılardır.
- Buna rağmen, alım opsiyonu satan yatırımcılar malın fiyatının düşeceğini; satım opsiyonu satan yatırımcılar da malın fiyatının yükseleceğini ettikleri zaman satış gerçekleştirirler. Yatırımcıların tahminleri gerçekleştiği zaman opsiyonun verdiği hakkı kullanırlar, gerçekleşmezse kullanmazlar. Kullanmadıkları zaman da çok küçük olan opsiyon bedeli kadar zarara uğrarlar.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Swap Piyasaları
- Swap "değiş tokuş", "takas" anlamına gelmektedir. Swap anlaşmaları, finansal varlıkların taraflar arasında karşılıklı olarak değiştirilmesini sağlayan türev araçlardır.
- **Swap sözleşmesi**, sözleşme taraflarının nakit akışlarını birbirleri ile değiştirmeleri üzerine kurulu, oldukça sık kullanılan bir risk yönetim aracıdır. Aynı zamanda **spekülasyon** amacıyla da kullanılabilir. Tarafların beklentileri ya da ihtiyaçları farklı ise, swap aracılığı ile birbirlerinin yükümlülük ya da alacaklarını üstlenerek beklentileri doğrultusunda bir finansal pozisyona geçebilirler. Örneğin, değişken faiz ödeme yükümlülüğü olan bir işletme sabit faiz ödeyen taraf ile ödeme yükümlülüklerini değiştirerek faiz artışı riskinden korunabilir.

Bir swap anlaşmasında dayanak varlık, faiz oranları, **emtia**, **para** birimleri ya da hisse senetleri gibi çeşitli varlıklar olabilir, fakat temel olarak faiz swabı ve para swabı olmak üzere iki çeşit swap anlaşmasından söz edilebilir. Finans piyasalarında en çok kullanılan swap, faiz swabıdır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- **Faiz Swabı:** Aynı para birimi üzerinden yapılan swap anlaşmalarıdır. Bu sözleşmelerin en basit hali bir değişken faiz ile sabit faiz takasıdır, bu swap işlemi "Plain Vanilla Swap" olarak bilinmektedir. Bu **swap işlemine örnek** olarak aşağıdaki senaryo kurulabilir;

Taraflardan birisi (X A.Ş) değişken faiz üzerine kurulmuş olan yükümlülüğünden korunmak istemektedir. Diğer taraf (Y A.Ş) ise sabit faiz yerine değişken faizli ödemeleri tercih etmektedir. Bu durumda X firmasının faiz oranlarında artış beklediğini, Y firmasının ise faiz oranlarında azalış beklediğini söylemek mümkündür. Bu iki firma belirli bir anapara üzerinden (**nosyonal değer**) hesaplanacak faiz ödemeleri ve ödeme vadeleri için bir swap sözleşmesi yaparak nakit akışlarını beklentileri doğrultusunda oluşturabilirler.

X firması $\%5 + \text{LIBOR}$ ile borçlanmıştır. **Libor** oranı $\%1$ 'dir. X firması **Libor**'un artacağını düşünmektedir. X firmasının maliyeti $\%6$ gibi görünmektedir fakat gelecekte oluşacak ödemeleri libor nedeniyle belirsizdir.

- **LIBOR :** London Interbank Offered Rate", yani Londra Bankalararası Faiz Oranı'nın kısaltılmış halidir.

DİŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- Y firması ise %6 sabit faiz oranı ile borçlanmıştır. Y firması Libor'un düşük kalacağını ve %6'nın altında borçlanabileceğini düşünmektedir. Bu iki firma ödeme planlarını değiştirdiği takdirde artık X firması Y firmasına sabit %6 faiz ödemesi yaparken, Y firması da X firmasına %5+Libor üzerinden ödeme yapacaktır.
- Özetle taraflar nakit akışlarını birbirleri ile değiştirmişlerdir. Eğer Libor %2'ye yükselirse X firmasının eski maliyeti %7, fakat swap nedeniyle yeni maliyeti sabit %6 olacaktır. X firması karlı durumdadır, Y firması ise %6 faiz alacak fakat %7 faiz ödemesi yapacaktır, netleşme söz konusu ise X firmasına aradaki %1 fark kadar ödeme yapacaktır. Libor arttığı sürece Y firmasının zararı da artacaktır.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

■ Para Swabı:

Farklı para birimleri üzerine kurulu swap sözleşmeleri "para swabı" olarak adlandırılmaktadır. Faiz Swabı sözleşmelerinin aksine bu sözleşmelerde anapara işlem başında diğer para birimine ve işlem sonunda tekrar ilk para birimine çevrilerek taraflar arasında el değiştirmektedir.

En basit hali ile para swabı iki farklı döviz kurunun değiştirilmesini ve karşılıklı sabit faiz ödemelerini içermektedir. Farklı para birimleri üzerinden ödenecek faizler değişken de olabilir. Bu swap işleminin amacı tarafların birbirlerinin borçlanma imkanlarını kullanmasıdır. Örneğin X firması ABD'de, Y firması ise Çin'de faaliyet gösterirken ABD firmasının Çin ile ticareti nedeniyle Yuan borçlanma ihtiyacı, Çin firmasının ise ABD doları üzerinden borçlanma ihtiyacı doğmuş olsun. Her iki firma da yerel finansal kurumlarından çok daha uygun oranlarla borçlanma imkanına sahiptir.

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

- **Örneğin;** ABD firması Çin firmasına göre daha düşük bir faiz oranı ile USD borçlanabilir. Bu durumda ABD firması USD borçlanıp bu tutarı Çin firmasına transfer edebilir, Çin firması da Yuan borçlanıp, bu tutarı ABD firmasına transfer edebilir. Her iki firma döviz takası yaptıktan sonra birbirlerine ilgili dövizin gerektirdiği faiz ödemelerini yapabilirler ve ihtiyaçları olan döviz kurundan, kendi imkanları ile elde edecekleri borçtan çok daha avantajlı bir maliyet ile borçlanabilirler.
- Özet olarak para swabı aşağıdaki aşamalardan oluşmaktadır;
- Her iki firma sözleşme başlangıcında anaparayı mevcut kur üzerinden takas eder, (X firması 650 milyon Yuan alır, Y firması 100 milyon USD alır)
- Sözleşmede belirlenen vadelerde ve üzerinde anlaşılan faiz oranı üzerinden birbirlerine faiz ödemeleri yaparlar, (X Yuan faizi öder, Y USD faizi öder)
- Vade sonunda ilk aşamada yapılan döviz takası aynı tutarlar üzerinden geri alınır. (X 100 milyon USD alır, Y firması 650 milyon Yuan alır ve işlem sonlanır)

